

Udskriftsdato: 20. december 2025

SKR nr 9946 af 07/06/2023 (Gældende)

Styresignal - forvaltning af investeringsforeninger - ophævelse af adgang til delvis momsfrigtagelse - Genoptagelse

Ministerium: Skatteministeriet

Journalnummer: 19-0372553

Styresignal - forvaltning af investeringsforeninger - ophævelse af adgang til delvis momsfratagelse - Genoptagelse

SKM2023.259.SKTST

1. Baggrund for ændring af praksis

Skattestyrelsen ændrer på baggrund af EU-Domstolens dom i sag C-231/19, Blackrock, dansk praksis vedrørende fritagelsen for forvaltning af investeringsforeninger.

Praksisændringen betyder, at den hidtidige delvise momsfratagelse for forvaltningsydelser, der delvist kan henføres til investeringsforeningsaktiviteter og delvist til andre formål, ophæves.

2. Det retlige grundlag

Momslovens § 13, stk. 1, nr. 11, har følgende ordlyd:

"§ 13. Følgende varer og ydelser er fritaget for afgift:

1) (...)

11) Følgende finansielle aktiviteter:

a) (...)

f) Forvaltning af investeringsforeninger.

12) (...)"

Artikel 135 i momssystemdirektivet (Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem) har følgende ordlyd:

"Artikel 135

1. Medlemsstaterne fritager følgende transaktioner:

a) (...)

g) forvaltning af investeringsforeninger, således som disse er fastsat af medlemsstaterne

h) (...)"

3. Gældende praksis

Praksis vedrørende sammensatte ydelser er beskrevet i Den juridiske vejlednings afsnit D. A. 4.1.6. Praksis vedrørende, hvilke ydelser der kan anses for "forvaltning af investeringsforeninger" i Den juridiske vejlednings afsnit D. A. 5.11.9.3.

Følgende fremgår af Den juridiske vejlednings afsnit D. A. 4.1.6.1:

"(...)

Når en transaktion består af en flerhed af elementer og handlinger, skal der i henhold til EU-Domstolens praksis tages hensyn til samtlige omstændigheder ved den pågældende transaktion ved afgørelsen af, om der foreligger to eller flere særskilte ydelser eller én enkelt ydelse. Se dom i sag C-41/04, Levob

Verzekeringen og OV Bank, præmis 19, dom i de forenede sager C-497/09, C-499/09, C-501/09 og C-502/09, Bog m.fl., præmis 52, og dom i sag C-44/11, Deutsche Bank AG, præmis 18.

Domstolen har i den henseende fastslået, at der foreligger én enkelt ydelse, når et element skal anses for at udgøre hovedydelsen, mens et andet element skal anses for en sekundær ydelse, der er momsmæssig stillet som hovedydelsen. Se dommen i sag C-34/99, Primback, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis, samt dommen i sag C-44/11, Deutsche Bank AG, præmis 19.

Der kan imidlertid også være tale om én enkelt ydelse i momsmæssig henseende under andre omstændigheder. Domstolen har således fastslået, at dette ligeledes er tilfældet, når to eller flere elementer eller handlinger, som en afgiftspligtig person leverer til forbrugeren, forstået som en gennemsnitsforbruger, er så nært forbundet, at de objektivt set udgør én enkelt, udelelig økonomisk ydelse, som det ville være kunstigt at opdele. Se sag C-41/04, Levob Verzekeringen og OV Bank, præmis 22, og dom i sag C-44/11, Deutsche Bank AG, præmisserne 20-21.

I det konkrete tilfælde kan afgørelsen af, om der foreligger to eller flere særskilte ydelser eller én enkelt ydelse få et af tre mulige resultater:

- Der er tale om to eller flere særskilte ydelser.
- Der er tale om en hovedydelse med en eller flere biydelser, som hver især momsmæssig skal behandles på samme måde som hovedydelsen. Se afsnit D. A. 4.1.6.2 Hovedydelse og en eller flere biydelser.
- Elementerne og handlingerne er så nært forbundne, at de set under et udgør én enkelt ydelse, som det vil være kunstigt at opdele. Denne ydelse skal momsmæssigt bedømmes i sin helhed. Dvs. alle elementer og handlinger set under et, idet ingen af dem udgør en hovedydelse. Se afsnit D. A. 4.1.6.3 Nært forbundne ydelser.

(...)"

Skattestyrelsen har i SKM2015.734.SKAT og senere i Den juridiske vejlednings afsnit D. A. 5.11.9.3, senest version 2023-1, udtalt:

"(...)

I forhold til forvaltningsydelser, der delvist kan henføres til investeringsforeningsaktiviteter og delvist til andre formål, er det SKATs opfattelse, at der kan ske en forholdsmæssig fritagelse.

For eksempel, kan dette være tilfældet i relation til en af ML § 13, stk. 1, nr. 11, litra f, omfattet pensionskasse, der også leverer forsikringsydelser, der ikke kan anses for sekundære i forhold til pensionsopsparingsydelsen. Det er SKATs opfattelse, at der i sådanne situationer skal foretages en fordeling af leverancen, idet kun den del, der direkte eller forholdsmæssigt kan henføres til forvaltning, kan være omfattet af fritagelsen for forvaltning af investeringsforeninger. Den del, der vedrører anden aktivitet, kan ikke.

I tilfælde, hvor en af fritagelsen omfattet pensionskasse både leverer en supplerende forsikringsdækning, hvor forsikringselementet alene er sekundært, og en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær, vil de forvaltningsudgifter, som direkte kan henføres til den kollektive investering og/eller til en supplerende forsikringsdækning, hvor forsikringselementet alene er sekundært, kunne anses som leveret til en investeringsforening, mens forvaltningsudgifter som direkte kan henføres til en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær, ikke vil være omfattet af momsfritagelsen. Forvaltningsomkostninger, som ikke kan henføres til enten kollektiv investering, herunder et sekundært forsikringselement, eller til en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær, skal fordeles forholdsmæssigt.

Leverandøren af forvaltningsydelsen kan i sådanne situationer indhente oplysninger om fordelingsgrundlaget hos kunden. Disse oplysninger kan lægges til grund ved fordelingen, medmindre leverandøren har grund til at antage, at oplysningerne er åbenbart urigtige.

Som et eksempel på en ydelse, hvor der efter omstændighederne kan være delvis fritagelse, kan nævnes handelsanbefalinger, se afsnit D. A. 5.11.8.7.

(...)"

Forsikringsydelser, der ikke kan anses for biydelser til pensionsopsparing, er således nævnt som et eksempel på aktiviteter, der ikke kan anses for investeringsforeningsaktiviteter. Efter hidtidig praksis er der derfor delvis fritagelse for forvaltningsydelser, der både anvendes til investeringsforeningsaktiviteter og til forsikringsydelser, der ikke kan anses for biydelser til pensionsopsparing.

SKM2015.734.SKAT er præciseret i SKM2019.548.SKTST. Det fremgår heraf, at vurderingen af, om en pensionskunde i et pensionsinstitut bærer investeringsrisikoen, skal foretages særskilt for hver enkelt pensionsordning/pensionsprodukt. Det medfører efter Skattestyrelsens opfattelse, at pensionsinstitutter, der både har pensionsordninger/pensionsprodukter, der kan anses for investeringsforeninger, og pensionsordninger/pensionsprodukter, der ikke kan anses for investeringsforeninger, skal behandles på samme måde som investeringsforeninger, der tilbyder sine medlemmer en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær, og investeringsinstitutter, der er opdelt i afdelinger.

4. C-231/19, Blackrock

BlackRock Investment Management (UK) Ltd (herefter BlackRock) var medlem af en britisk fællesregistrering, BlackRock købte ydelser fra BlackRock Financial Management Inc. (herefter »BFMI«), som var et amerikansk selskab, der tilhører samme koncern. Fællesregistreringen var derfor omfattet af reglerne om omvendt betalingspligt.

BlackRock forvaltede investeringsforeninger og andre fonde, hvor de førstnævnte dog ikke, hverken med hensyn til antal eller værdi, udgør størstedelen af de forvaltede midler.

Til brug for forvaltningen af investeringsforeningernes og fondenes midler modtog BlackRock ydelser, der blev leveret af BFMI. Disse ydelser leveres via en softwareplatform benævnt Aladdin og er en kombination af software, hardware og menneskelige ressourcer. Aladdin forsynede porteføljeforvalterne med markedsanalyser, kontrol af performance og risikovurdering med henblik på at bistå disse i forbindelse med investeringsbeslutninger, herunder kontrol af, om lovgivningen overholdes, samt sætte dem i stand til at gennemføre handelsbeslutninger. Ifølge forelæggelsesafgørelsen var der tale om én og samme ydelse, uanset de forvaltede midler.

I BlackRock-sagen tog EU-Domstolen ikke stilling til, om ydelserne fra BFMI til BlackRock momsmæssigt udgjorde en eller flere ydelser. Det var i sagen uomtvistet, at ydelserne momsmæssigt alene udgjorde en ydelse (en sammensat leverance/en sammensat ydelse). Den forelæggende ret havde ikke forelagt dette spørgsmål for EU-Domstolen, der heller ikke tog stilling til det.

Derimod var det omtvistet, om der momsmæssigt var tale om en sammensat ydelse, ud fra en hovedydelses-/biydelsesbetragtning, eller ud fra en betragtning om, at elementerne og handlerne i den sammensatte ydelse var så nært forbundne, at de set under et udgjorde én enkelt ydelse, som det ville være kunstigt at opdele. Da dette spørgsmål havde betydning for besvarelsen af spørgsmålet om delvis momsfritagelse, valgte Domstolen derfor at tage stilling til spørgsmålet om, hvorfor der var tale om en sammensat ydelse. Domstolen fandt, at ydelserne momsmæssigt udgjorde en sammensat ydelse, som det ville være kunstigt at opdele, jf. delkonklusionen i præmisserne 32-34.

I BlackRock-sagen tog EU-Domstolen ikke stilling til, om ydelserne fra BFMI til BlackRock momsmæssigt efter deres art var "forvaltning" i den betydning, som udtrykket anvendes i fritagelsen for forvaltning af investeringsforeninger.

Derimod har Domstolen taget stilling til et lignende spørgsmål i sag C-59/20, DBKAG, jf. afsnit 5.

Med hensyn til spørgsmålet om delvis momsfritagelse udtaler EU-Domstolen i sag C-231/19, Blackrock:

"Artikel 135, stk. 1, litra g), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem skal fortolkes således, at én enkelt forvaltningsydelse, der leveres via en softwareplatform tilhørende en tredjepartsleverandør til et fondsforvaltningsselskab, der forvalter såvel investeringsforeninger som andre fonde, ikke er omfattet af den fritagelse, der er fastsat i denne bestemmelse."

Forinden har Domstolen i præmis 35 udtalt:

"I anden række fremgår det af selve den omstændighed, at en transaktion bestående af flere bestanddele kvalificeres som én enkelt ydelse, at der skal anvendes den samme momssats på denne transaktion. Hvis medlemsstaterne fik mulighed for at beskatte de forskellige bestanddele, der udgør én enkelt ydelse, med de forskellige momssatser, der gælder for de pågældende bestanddele, ville det således føre til en kunstig opdeling af ydelsen og kunne ændre momssystemets sammenhæng (dom af 18.1.2018, Stadion Amsterdam, C-463/16, EU:C:2018:22, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis)."

Ligeledes har Domstolen i præmisserne 47-49 udtalt:

"47. I fjerde række bemærkes, at Domstolen har fastslået, at for at kunne betegnes som fritagne transaktioner i denne bestemmelses forstand skal de ydelser, som leveres af en tredjepartsadministrator, set under ét, udgøre en særskilt helhed, der skal være specifikke og væsentlige for forvaltningen af investeringsforeninger (jf. i denne retning dom af 4.5.2006, Abbey National, C-169/04, EU:C:2006:289, præmis 70 og 71, og af 7.3.2013, GfBk, C-275/11, EU:C:2013:141, præmis 21).

48. I den foreliggende sag er der mellem parterne i hovedsagen imidlertid enighed om at anerkende, at den pågældende ydelse er skabt med henblik på forvaltning af investeringer af forskellig art, og at den kan anvendes uden forskel på forvaltning af investeringsforeninger og forvaltning af andre fonde. Denne ydelse kan således ikke anses for at være specifik for forvaltningen af investeringsforeninger.

49. En levering af tjenesteydelser som den i hovedsagen omhandlede opfylder følgelig ikke betingelserne for at omfattes af den fritagelse, der er fastsat i momsdirektivets artikel 135, stk. 1, litra g)."

5. Ny praksis

Som nævnt ovenfor har EU-Domstolen i sag C-231/19, Blackrock, anført:

"Artikel 135, stk. 1, litra g), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem skal fortolkes således, at én enkelt forvaltningsydelse, der leveres via en softwareplatform tilhørende en tredjepartsleverandør til et fondsforvaltningsselskab, der forvalter såvel investeringsforeninger som andre fonde, ikke er omfattet af den fritagelse, der er fastsat i denne bestemmelse."

Sagen for EU-Domstolen omhandler en underleverandør til en kapitalforvalter. Efter Skattestyrelsens opfattelse har dommen imidlertid også betydning i forbindelse med leverancer direkte til en investeringsforening. Dette skyldes Domstolens begrundelse i sagen.

Som nævnt ovenfor så fandt Domstolen, at ydelserne i sagen momsmæssigt udgjorde en sammensat ydelse, som det ville være kunstigt at opdele, jf. præmisserne 32-35.

Med andre ord udtaler Domstolen, sådan som Skattestyrelsen læser præmis 35, at hvis man tillader delvis momsfrigtagelse for ydelser, der netop anses for én ydelse momsmæssigt ud fra en betragtning om, at elementerne og handlingerne i den sammensatte ydelse er så nært forbundne, at de set under et udgør én enkelt ydelse, som det ville være kunstigt at opdele, så tillader man netop en kunstig opdeling. Delvis fritagelse er således udtryk for en kunstig opdeling, som er i modstrid med EU-retten.

Delvis fritagelse for forvaltningsydelser har efter hidtidig praksis især haft betydning i to tilfælde. For det første har det haft betydning for investeringsforeninger, der tilbyder sine medlemmer en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær. Jf. omtalen af SKM2015.734.SKAT ovenfor. For det andet har det haft betydning for investeringsinstitutter, der er opdelt i afdelinger, jf. SKM2019.548.SKTST.

SKM2015.734.SKAT er som nævnt præciseret i SKM2019.548.SKTST. Det fremgår heraf, at vurderingen af, om en pensionskunde i et pensionsinstitut bærer investeringsrisikoen, skal foretages særskilt for hver enkelt pensionsordning/pensionsprodukt. Det medfører efter Skattestyrelsens opfattelse, at pensionsinstitutter, der både har pensionsordninger/pensionsprodukter, der kan anses for investeringsforeninger, og pensionsordninger/pensionsprodukter, der ikke kan anses for investeringsforeninger, skal behandles på samme måde som investeringsforeninger, der tilbyder sine medlemmer en supplerende forsikringsdækning, der ikke alene er sekundær, og investeringsinstitutter, der er opdelt i afdelinger.

Efter SKM2015.734.SKAT og SKM2019. 548. SKAT har disse investeringsinstitutter/pensionsinstitutter ret til delvis fritagelse for forvaltningsydelser, der både anvendes til forvaltning af investeringsforeningsaktiviteter og forvaltning af andre aktiviteter. Denne praksis kan efter BlackRock-dommen efter Skattestyrelsens vurdering ikke opretholdes. En sådan delvis fritagelse må anses for en kunstig opdeling, der er i modstrid med EU-retten, hvis ydelser, der leveres til investeringsforeningen/pensionsinstituttet, og som af foreningen/instituttet anvendes til begge typer aktiviteter, bliver delvis fritaget.

Dertil kommer, at det er Skattestyrelsens opfattelse, at præmisserne 47-49 skal forstås sådan, at det efter dommen er en betingelse for momsfrigtagelsen efter bestemmelsen om forvaltning af investeringsforeninger, at ydelserne alene anvendes til brug for forvaltning af investeringsforeninger (investeringsforeningsaktiviteter). En ydelse kan således ikke anses for specifik og væsentlig for forvaltningen af investeringsforeninger, hvis ydelsen både bruges til brug for investeringsforeningsaktiviteter og andre aktiviteter.

Der er derfor ikke adgang til fritagelse, hverken helt eller delvist, for én enkelt ydelse, der delvist kan henføres til investeringsforeningsaktiviteter og delvist til andre formål. Evt. særskilt fakturering eller opdeling af aftalegrundlaget kan ikke medføre et andet resultat. For så vidt angår spørgsmålet, om der foreligger én eller flere ydelser, henvises til Den juridiske vejledning 2023-1, afsnit D. A. 4.1.6. Modsat vil det ikke være til hinder for momsfrigtagelse for en ydelse, der opfylder betingelserne for fritagelse, at aftalegrundlaget også omfatter andre ydelser, eller at en faktura vedrørende ydelsen også omfatter andre ydelser. Om fakturareglerne, se Den juridiske vejledning 2023-1, afsnit A. B. 3.3.1.

Hvis ydelsen er udformet med henblik på forvaltning af investeringer af forskellig art og kan anvendes uden forskel til forvaltning af investeringsforeninger og til forvaltning af andre fonde, er ydelsen ikke omfattet af fritagelsen. Se styresignalet [SKM2023.258.SKTST] om EU-Domstolens dom i de forenede sager C-58/20, K og C-59/20, DBKAG.

6. Genoptagelse

Der kan anmodes om genoptagelse af momstilsvaret og evt. betalt lønsumsafgift, såfremt hidtidig dansk praksis samlet set har været til ugunst for virksomheden. Det betyder, at hvis der anmodes om genoptagel-

se, skal anmodningen omfatte alle de afgiftsperioder, der kan ske genoptagelse for. Der kan ikke anmodes om genoptagelse alene for udvalgte perioder.

Ved vurderingen af, om hidtidig dansk praksis samlet set har været til ugunst for virksomheden, vil Skattestyrelsen foretage en vurdering af, om dansk praksis har været i modstrid med EU-retten. I den forbindelse vil Skattestyrelsen udover dommen i sag C-231/19, Blackrock, tage hensyn til dommene i sag C-464/12ATP, PensionService, sag C-424/11, Wheels, sag C-595/13, Fiscale Eenheid X, og de forenede sager C-58/20 og C-59/20. Der vil alene kunne ske genoptagelse, hvis der er sket momsfrigørelse i modstrid med EU-retten set under ét, herunder EU-dommene set under ét.

Såvel ved behandling af anmodninger om genoptagelse efter nærværende styresignal, som efter det styresignal, som er offentliggjort som SKM2015.734.SKAT, vil Skattestyrelsens fortolkning af betingelserne i nærværende styresignal være afgørende.

Ordinær genoptagelse

I henhold til skatteforvaltningslovens § 31, stk. 2, kan der ske genoptagelse, hvis anmodning herom fremsættes senest 3 år efter angivelsesfristens udløb.

Ekstraordinær genoptagelse

Hvis fristen i skatteforvaltningslovens § 31, stk. 2, er udløbet, kan der i henhold til skatteforvaltningslovens § 32, stk. 1, nr. 1, efter anmodning ske ekstraordinær genoptagelse til gunst for den afgiftspligtige fra og med den afgiftsperiode, der er helt eller delvis sammenfaldende med den afgiftsperiode, der var til prøvelse i den første sag, der resulterede i underkendelse af praksis, eller den afgiftsperiode, der er påbegyndt, men endnu ikke udløbet, 3 år forud for underkendelsen af praksis.

Praksis må anses for underkendt ved EU-Domstolens dom af 2. juli 2020.

Der kan i forhold til andre afgiftspligtige virksomheder ske genoptagelse for samme periode som i domstolens dom, dog med det forbehold, at andre afgiftspligtige virksomheders krav herudover vil være begrænset af den 10-årig forældelse, jf. skatteforvaltningslovens § 34 a, stk. 4.

Hvis betingelserne er opfyldt, kan der derfor ske ekstraordinær genoptagelse fra og med 1. januar 2010, 1. april 2010 henholdsvis 1. juni 2010 afhængig af, om virksomheden var halvårs, kvartal eller månedsafregnende, forudsat, at virksomheden har afregnet rettidigt.

Reaktionsfrist

Det fremgår af skatteforvaltningslovens § 32, stk. 2, at en anmodning om ekstraordinær genoptagelse skal fremsættes senest 6 måneder efter den afgiftspligtige er kommet til kundskab om det forhold, der begrunder fravigelsen af fristen i skatteforvaltningslovens § 31, stk. 2.

Reaktionsfristen regnes fra offentliggørelsen af dette styresignal på Skattestyrelsens hjemmeside.

Anmodning om genoptagelse

Anmodning om genoptagelse skal indgives til Skattestyrelsen via SKAT.dk eller til adressen: Skattestyrelsen, Nykøbingvej 76, 4990 Sakskøbing.

Anmodningen skal indeholde oplysninger om navn, adresse og CVR-nr., samt en specificeret opgørelse af kravet på tilbagebetaling.

Dokumentation

Virksomheden skal kunne dokumentere opgørelsen af tilbagebetalingskravet gennem relevant regnskabsmateriale og andet relevant bilagsmateriale, som efter virksomhedens opfattelse kan bidrage til at dokumentere kravet.

7. Gyldighed

I det omfang praksisændringen samlet set er til gunst for virksomhederne, har praksisændringen virkning fra datoen for offentliggørelsen af dette styresignal, idet der i øvrigt skal henvises til ovenstående mulighed for at anmode om genoptagelse.

I det omfang styresignalet samlet set er til ugunst for virksomheden, har praksisændringen virkning 6 måneder fra offentliggørelsen af styresignalet på skat.dk.

Denne ændrede praksis, som er indeholdt i styresignalet, vil blive indarbejdet i Den juridiske vejledning, 2023-2, afsnit D. A. 5.11.9.3.

Efter offentliggørelsen i Den juridiske vejledning 2023-2 og udløbet af reaktionsfristen, jf. ovenfor, er styresignalet ophævet.

Skatteministeriet, den 7. juni 2023

JEPPE BRUUS